«Այ Փի Էս Սի» ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՎ ՍՈՑԻՈԼՈԳԻԱԿԱՆ ԽՈՐՀՐԴԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

Հայաստանի պետական բուհերի ուսանողների սոցիալական աջակցության կարիքի ուսումնասիրություն

Հետազոտության արդյունքների ներկայացում

HER – 2/2013

սոց.գ.թ. Սամվել Մանուկյան

14 մարտի 2014թ.

Ազատության պող. 27,
4-րդ հարկ, ս. 402,
Երևան 0014, ՀՀ

+374 10 20 4772
+374 10 20 4771

info@ipsc.am
www.ipsc.am

Հետազոտության նպատակը

- Գնահատել Հայաստանի պետական բուհերի վճարովի համակարգում սովորող ուսանողների քանակը, ովքեր ունեն սոցիալական աջակցության կարիք:
- Ուսումնասիրել Հայաստանի պետական բուհերի ուսանողներին սոցիալական աջակցության հնարավոր ուղղությունները:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ներկայացման բովանդակությունը

1. Հետազոտության մեթոդաբանությունը
2. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության ռազմավարական ուղղությունների շրջանակի գնահատումը
3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության յուրահատուկ ուղղությունները
   1. Հանրակացարան
   2. Տրանսպորտ
   3. Վարձեր, զեղչեր
   4. Ուսանողական վարկեր
4. Ուսանողների աշխատանքը

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

1. Հետազոտության մեթոդաբանությունը

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Հետազոտության ընտրանքը

- Ընդհանուր համակցությունը՝ Հայաստանի պետական համալսարանների Հայաստանի քաղաքացի հանդիսացող բակալավրիատ և մագիստրատուրայում առկա ուսուցմամբ սովորող ուսանողները: Ընդհանուր քանակը՝ 53,855 անձ:
- Ընտրանքի ծավալը 1,202, այդ թվում.
  - պատահական ընտրանք՝ 902,
  - լրացուցիչ ընտրանք՝ 300:
- Ընտրանքային սխալը՝ Δ=±2.45% (p=95%):
- Ընտրանքը ներկայացուցչական է ըստ.
  - համալսարաններում ուսանողների քանակի,
  - զեղչային համակարգում ընդգրկվածության (անվճար ուսուցում/ վճարովի ուսուցում/ ընդգրկվածություն զեղչային համակարգում),
  - ուսանողների մարզային բաշխման (Երևան/Շիրակ/Լոռի/Գեղարքունիք/Սյունիք),
  - մասնագիտությունների կատեգորիաների (Բնագիտական/Հումանիտար/Տեխնիկական/Կառավարման),
  - ուսումնական ծրագրի տեսակի (Բակալավրիատ/Մագիստրատուրա),
  - ուսումնառության տարվա (Բակալավրիատ 1-4 կուրսեր և Մագիստրատուրա 1-2 կուրսեր),
  - ուսանողների սեռի:
- Որպես ընտրանքային համալսարաններ են ընտրվել ուսանողների ամենամեծ քանակ ունեցող այն համալսարանները, որոնցում սովորում են պետական համալսարանների ուսանողների 81%-ը:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

1. Հետազոտության մեթոդաբանությունը

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսման համակարգը և ոլորտը

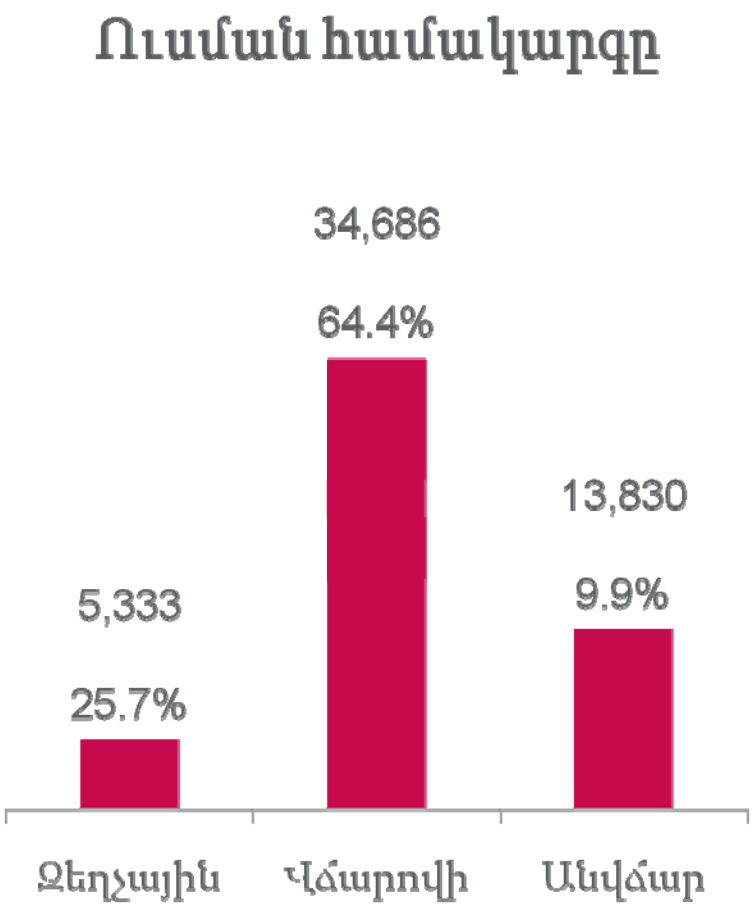

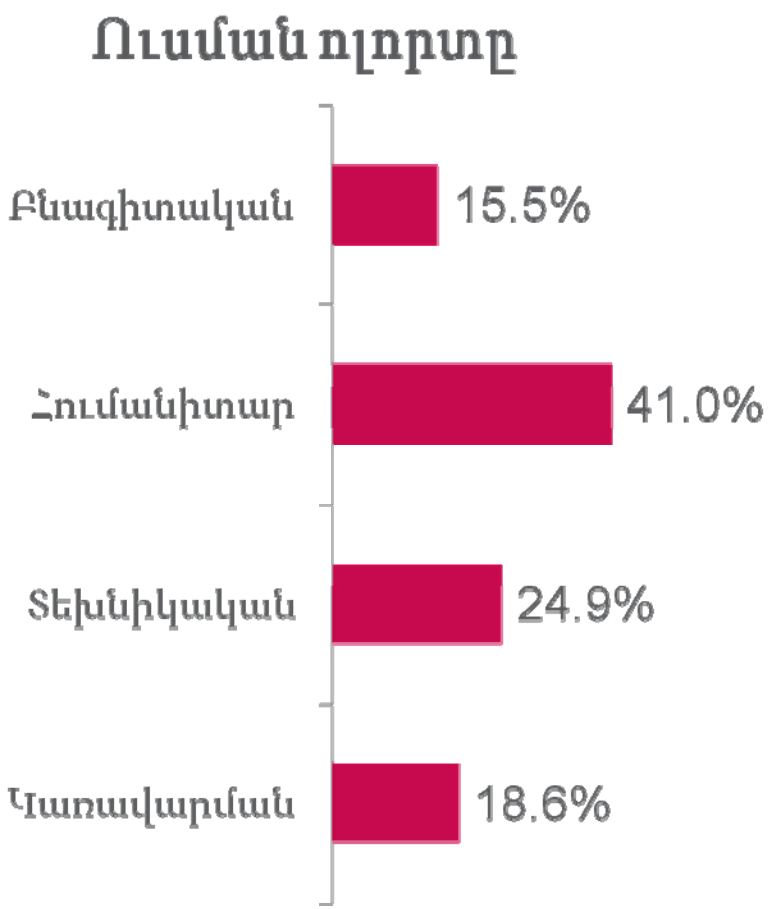

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Բուհի գտնվելու վայրը և ուսման ծրագրի տեսակը

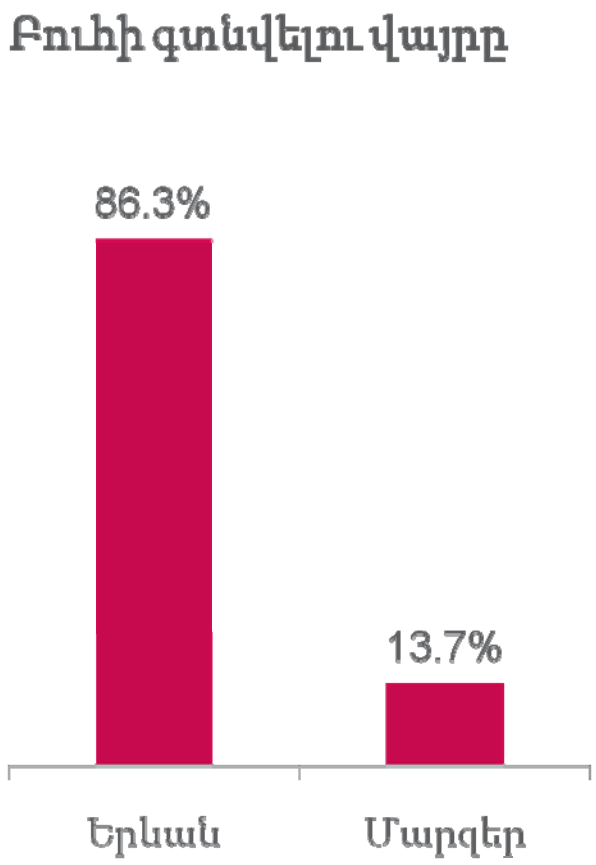

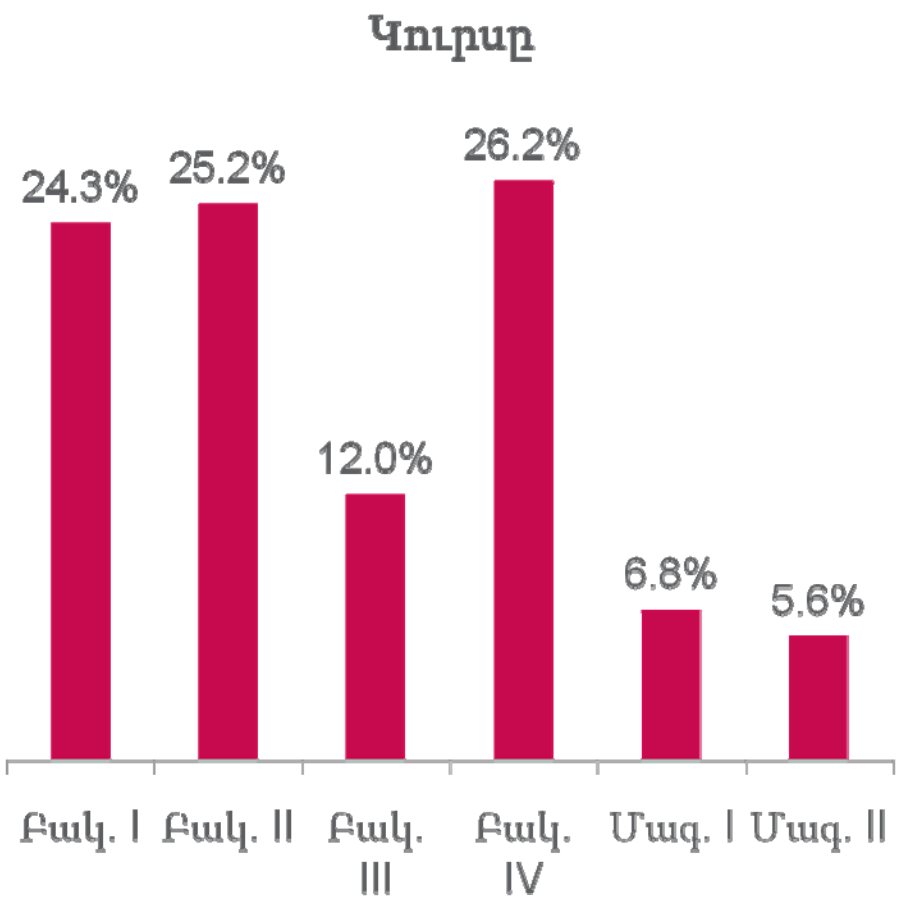

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողների ժողովրդագրական տվյալները

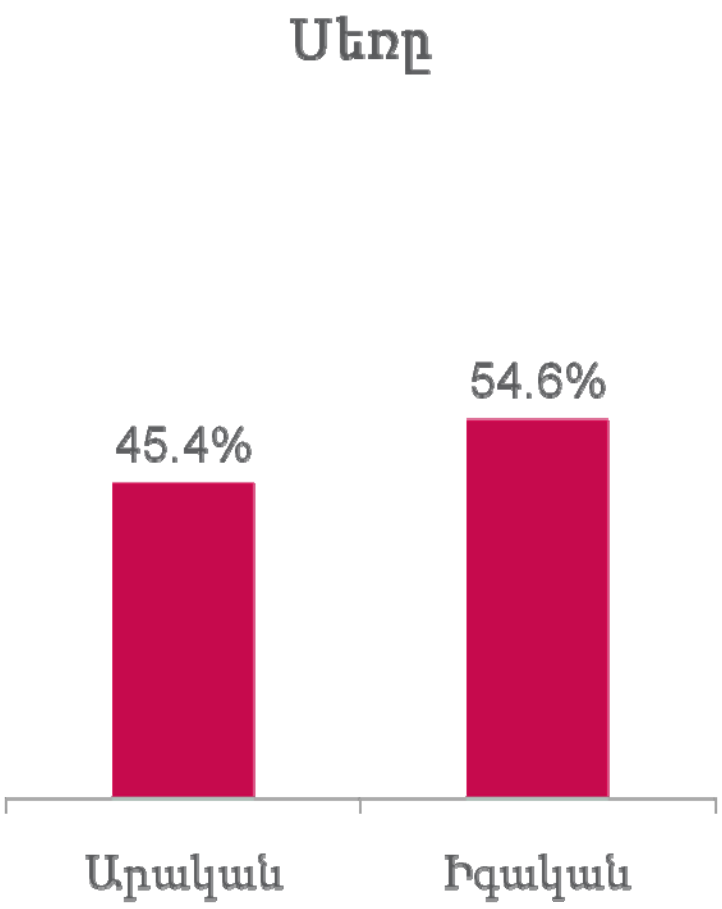

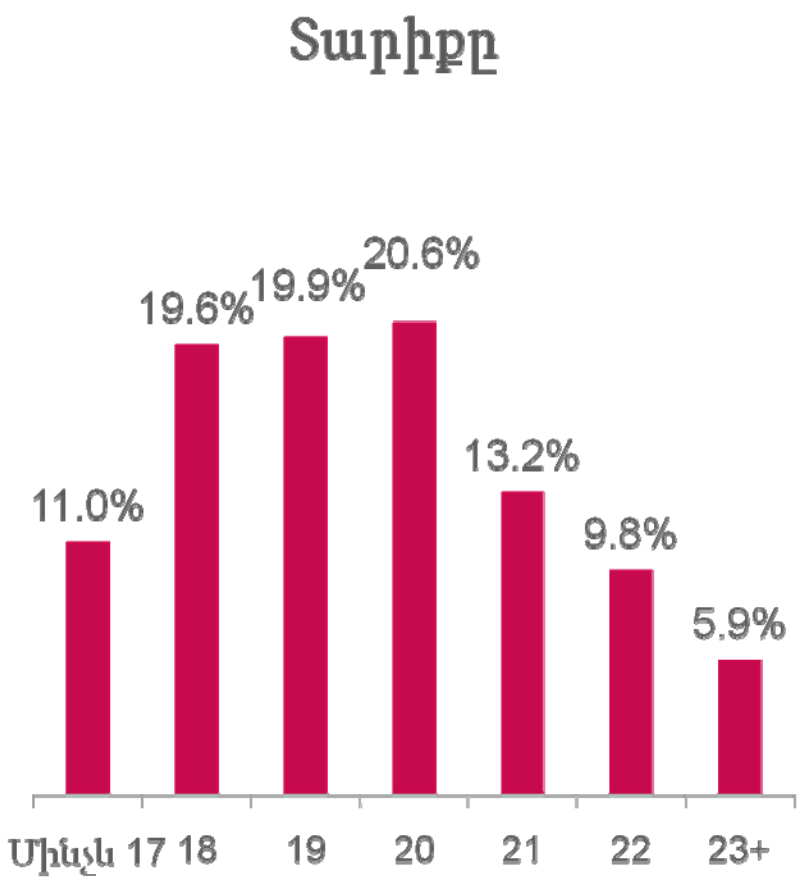

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

2. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության ռազմավարական ուղղությունների շրջանակի գնահատումը

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողների բարեկեցության գնահատման մեթոդները

Վճարովի համակարգում սոցիալական աջակցության կարիք ունեցող ուսանողների թվաքանակի գնահատման համար մշակվել և կիրառվել են ընտանիքի բարեկեցության գնահատման հետևյալ մեթոդները.

1. Գնահատում գույքային բարեկեցության ինդեքսով

2. Գնահատում ընտանիքի ֆինանսական աղբյուրների հաշվառման մեթոդով

3. Գնահատում ընտանիքի պահանջմունքների դեպրիվացիայի (զրկանքների) հաշվառման մեթոդով

4. Ուսանողի կողմից հայտարարված ընտանիքի ամսական եկամուտների միջոցով

Բացի դրանից.

5. գնահատվել է վճարովի համակարգում սովորող սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից ուսանողների թվաքանակը

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Աջակցության կարիք ունեցող և վճարովի համակարգում սովորող ուսանողներին աջակցության ռազմավարական ուղղությունների համեմատություն

- Վճարովի համակարգում սովորող առնվազն **17,202** ուսանողի ընտանիքների սոցիալական վիճակը համանման է զեղչային համակարգում սովորող առավել անբարեկեցիկ 80% ընտանիքների կարգավիճակին:

- Այդ քանակով ուսանողներին սոցիալական **Էական աջակցության** տրամադրումը՝ զեղչային համակարգում ընդգրկմամբ, ծախսային տեսակետից իրատեսական չէ:

- Ուսանողներին ցուցաբերվող սոցիալական աջակցությունը՝ զեղչային համակարգում ընդգրկմամբ, նպատակահարմար է ուղղել հիմնականում սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից ուսանողներին:

- Անհրաժեշտ է փնտրել ուսանողներին սոցիալական աջակցության տրամադրման յուրահատուկ ուղղություններ:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Սոցիալական նպաստ ստացող ընտանիքներից ուսանողների քանակը պետական բուհերի առկա ուսուցման համակարգում

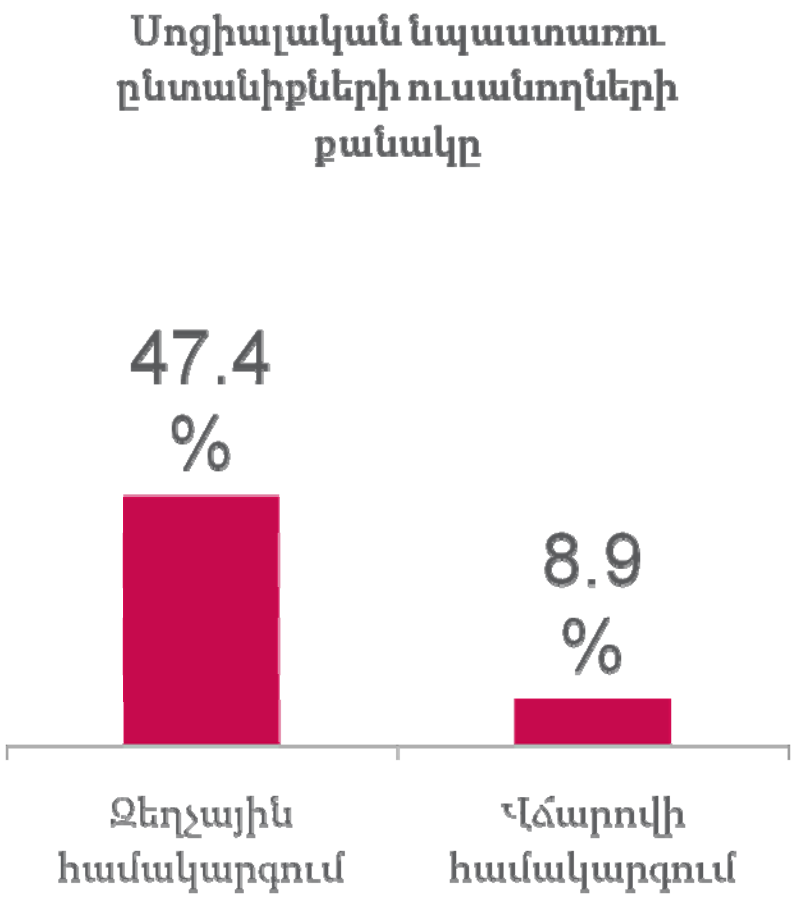

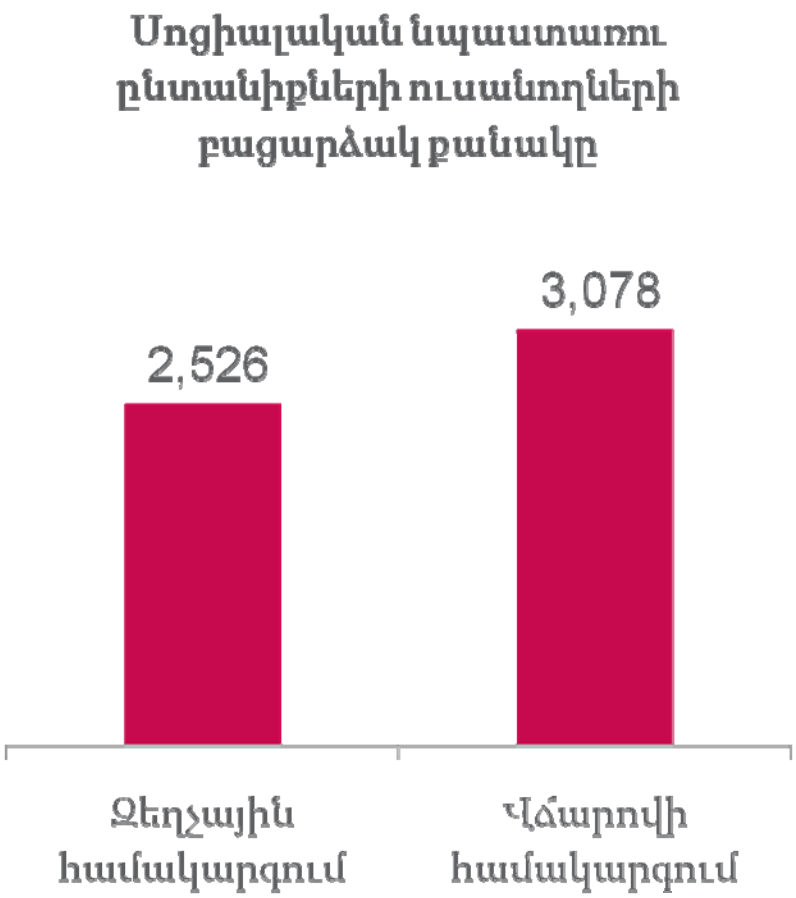

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից ուսանողներին աջակցության արդյունավետության մասին

- Ակտուալ խնդիրները.
  1. Համալսարաններում սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից ուսանողների հաշվառման ամբողջականացումը:
  2. Աջակցություն ակնհայտորեն անապահով, սակայն սոցիալական նպաստների համակարգում չընդգրկված ընտանիքներին՝ այդ համակարգում ընդգրկման գործում:
- Այդ խնդիրների լուծման նպատակով հարկավոր է.
  1. Կոնսոլիդացնել պետական համալսարանների ուսանողների տվյալների շտեմարանները՝ որպես դեպոզիտար սահմանելով ՀՀ ԿԳՆ-ն:
  2. Տվյալների շտեմարաններում նախատեսել սոցիալական նպաստ ստացող ուսանողների նույնականացման հնարավորությունը:
  3. Պետական համալսարաններում խրախուսել սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից ուսանողների դիմումները զեղչային համակարգում ընդգրկվելու համար:
  4. Միջնորդել, որպեսզի ՀՀ Աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունը կազմակերպի իրենց ընտանիքը սոցիալապես անապահով համարող ուսանողների ընտանիքների սոցիալական անապահովության գնահատումը:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության առանձին ուղղությունները

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

3.1. Ուսանողական հանրակացարաններ

3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության առանձին ուղղությունները

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողական հանրակացարանների չբավարարված կարիքը

- Հանրակացարանի կարիք ունեն պետական բուհերի բակալավրիատում և մագիստրատուրայում առկա համակարգում սովորող 53,800 ուսանողներից 3,378-ը:
- Ուսանողական հանրակացարաններում է ապրում դրա կարիքն ունեցողների 10.6%-ը:
- Ուսանողական հանրակացարաններում մեկ ուսանողի հաշվով առկա է 62 մ^2 բնակելի տարածք:
- Հայաստանի պետական բուհերի առկա ուսուցման համակարգում բնակելի տարածքների ավելցուկի պայմաններում կա ուսանողական հանրակացարանների մեծ և չբավարարված պահանջարկ

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողական հանրակացարանի կարիքը

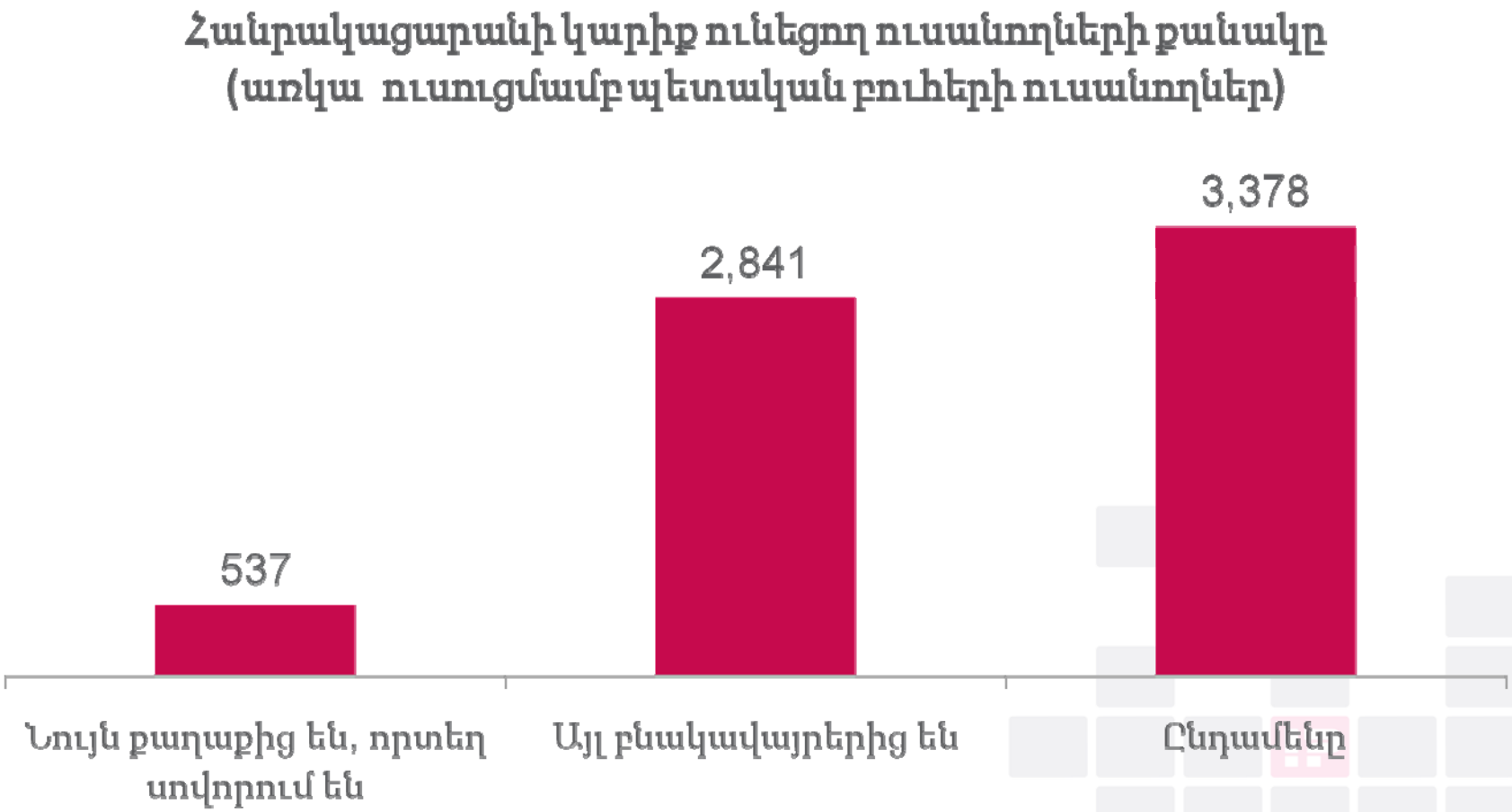

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Հանրակացարանային շենքերի և բնակելի տարածքների առկայությունը (ՀՀ ԱՎԾ տվյալներ)

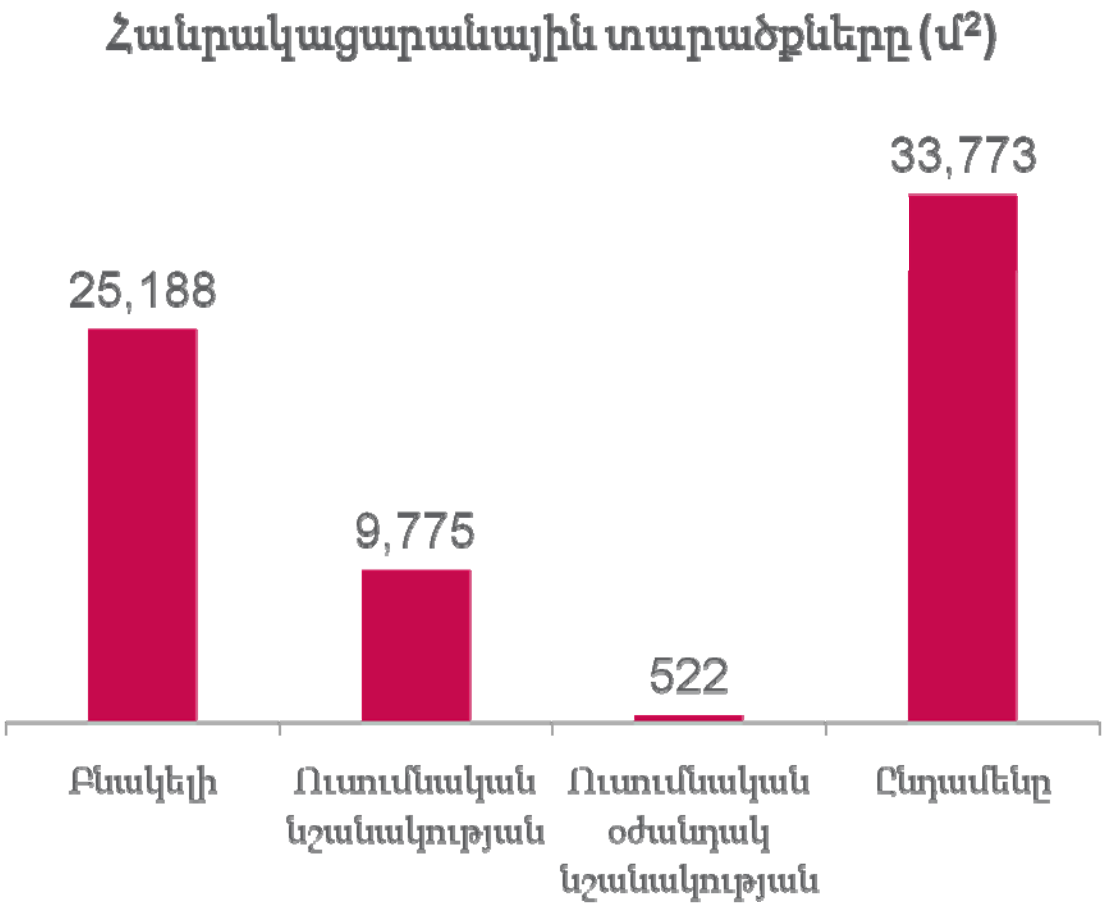

- Ըստ ՀՀ ԱՎԾ տվյալների հանրակացարանում բնակվող մեկ ուսանողին հասնում է 62մ² բնակելի տարածք

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ինչու՞ ուսանողները չեն բնակվում հանրակացարաններում

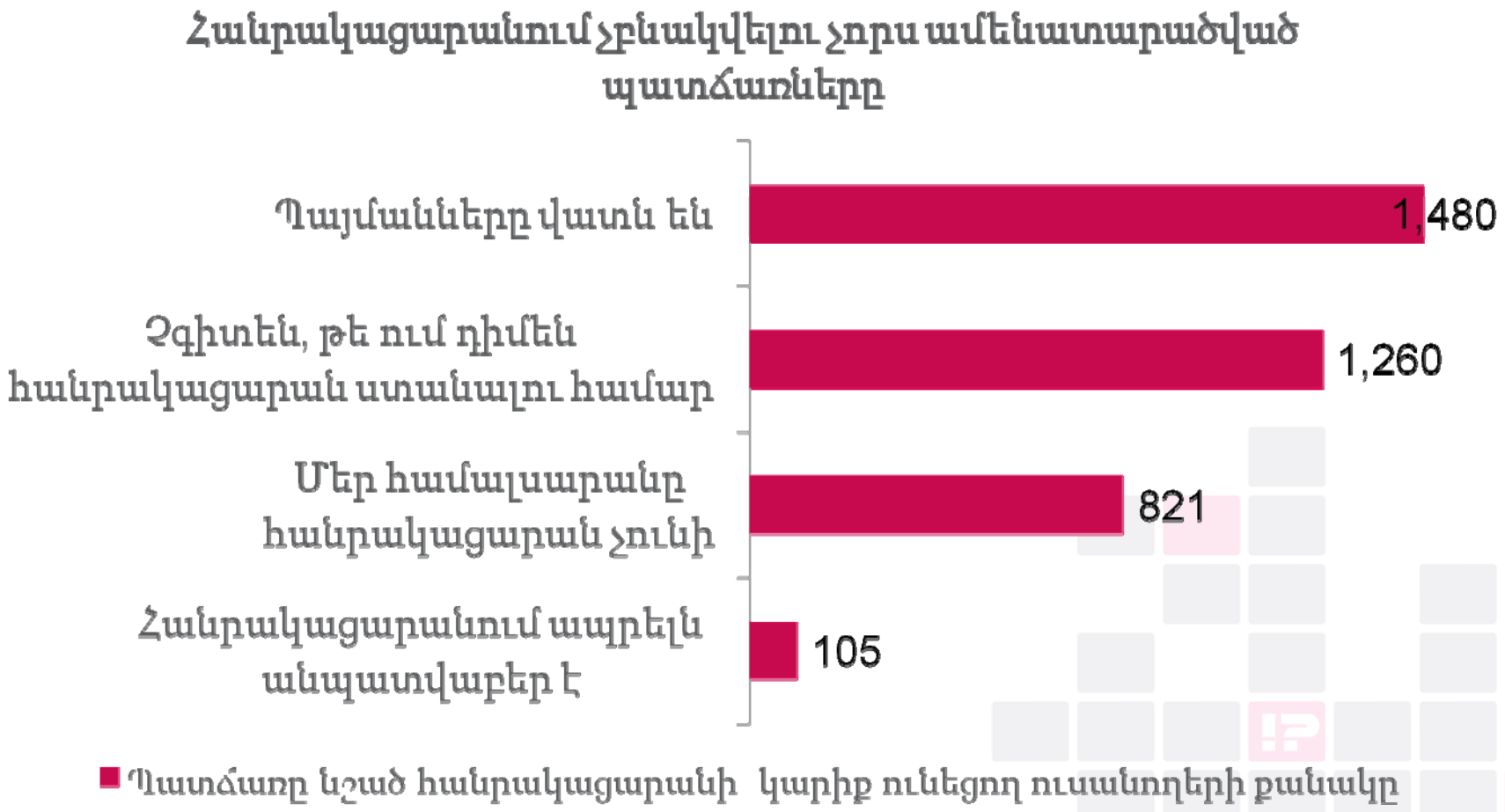

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողական հանրակացարանի կարիքն ըստ քաղաքների

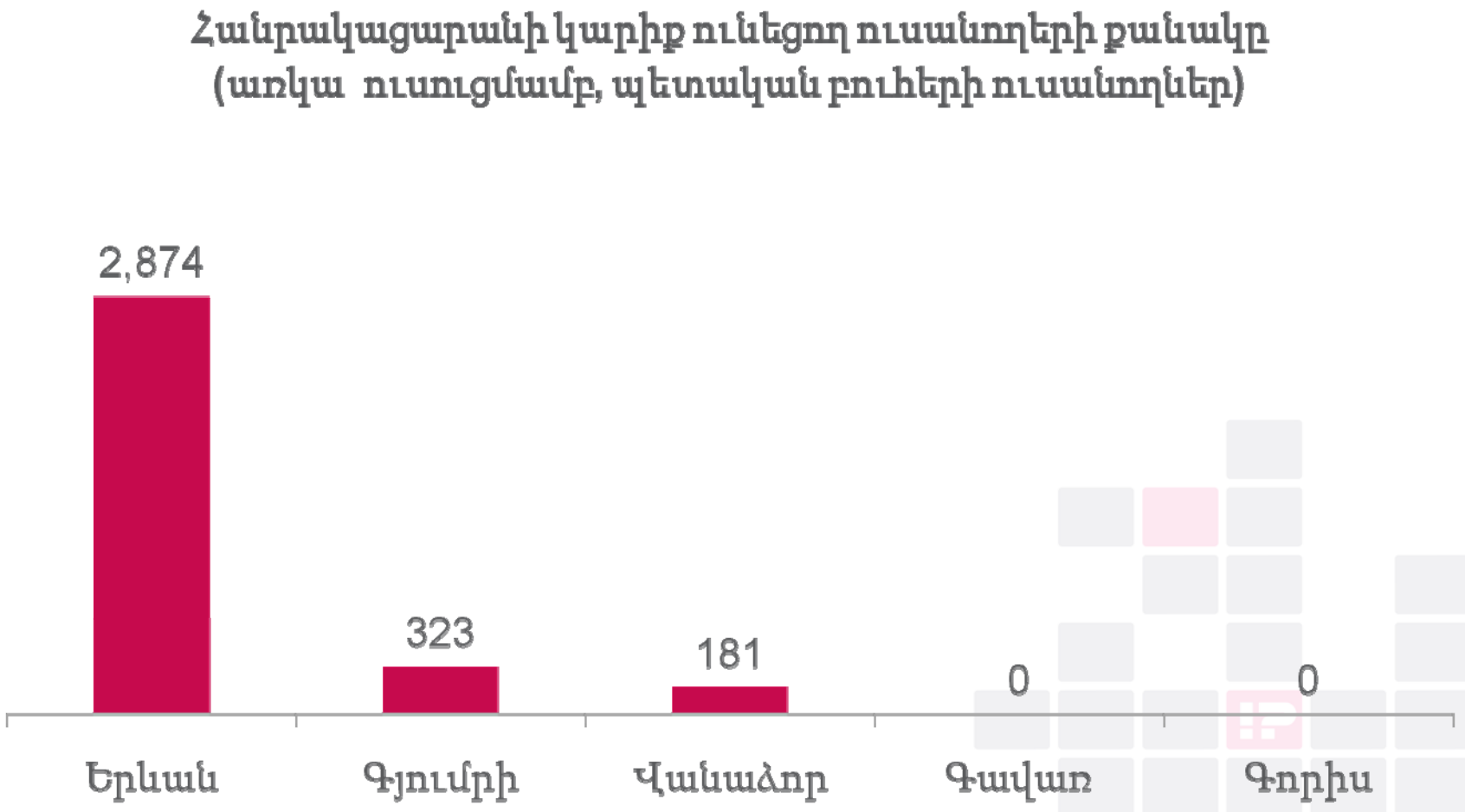

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողներին հանրակացարանով ապահովման սոցիալական աջակցության ռազմավարությունը

- Ուսանողներին սոցիալական աջակցության կարևոր ուղղություն կարող է դառնալ հանրակացարանով ապահովումը դրա կարիքն ունեցողներին:
- Այս տեսակետից կարևոր է իրականացնել բուհերի հանրակացարանային տնտեսության աուդիտ:
- Ուսանողների հանրակացարանի կարիքները հոգալու համար անհրաժեշտ է.
  - բարելավել առկա հանրակացարաններում բնակության պայմանները և
  - ուսանողներին մատչելի դարձնել հանրակացարան ստանալու համար անհրաժեշտ տեղեկությունները:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողներին հանրակացարանով ապահովման աջակցության սոցիալական էֆեկտը

- Վարձով բնակվող ուսանողները միջին հաշվով բնակարանի համար ամսական վճարում են 48,404 դրամ:
- Եթե ենթադրենք, որ ուսանողական հանրակացարանում բնակվելու ամսավճարը լինի 10,000 դրամ, ապա հանրակացարանի կարիք ունեցող բոլոր ուսանողներին հանրակացարանով ապահովելու դեպքում սոցիալական աջակցությունը համարժեք կլինի.
  - Ամսական **129,728,712** դրամի կամ $**316,411**,
  - տարեկան (9 ամսվա կտրվածքով) **1,167,558,408** դրամի կամ $**2,847,703**:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողական կամպուս

- Համալսարանական կամպուսի գաղափարին դրական է վերաբերում ուսանողների 95.7%-ը:
- Եթե ուսանողական կամպուսում վճարը լինի ամսական 30,000 դրամ, սենյակում բնակվեն երկու ուսանող, սենյակը լինի բարվոք վիճակում, ունենա առանձին զուգարան և լոգարան, ապա կամպուսում կցանկանային բնակվել առկա ուսուցմամբ ուսանողների 41.4%-ը կամ 22,270 անձ:
- Կամպուսում կցանկանային բնակվել ոչ միայն այլ քաղաքների, այլև համալսարանի քաղաքում մշտապես բնակվող ուսանողները:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

3.2. Ուսանողական տրանսպորտ

3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության առանձին ուղղությունները

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Քաղաքային տրանսպորտից օգտվող ուսանողները

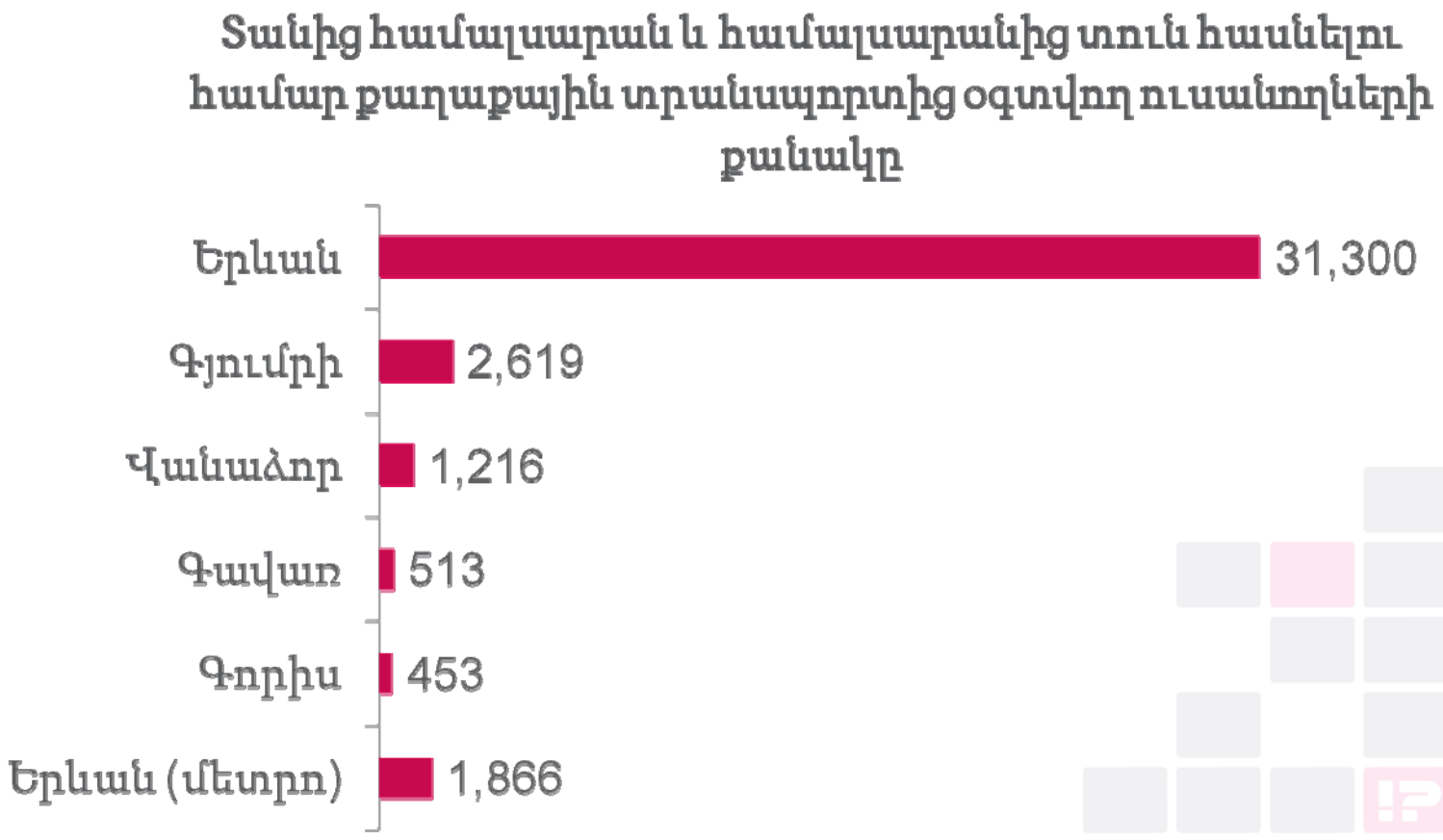

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Տրանսպորտային ծախսեր

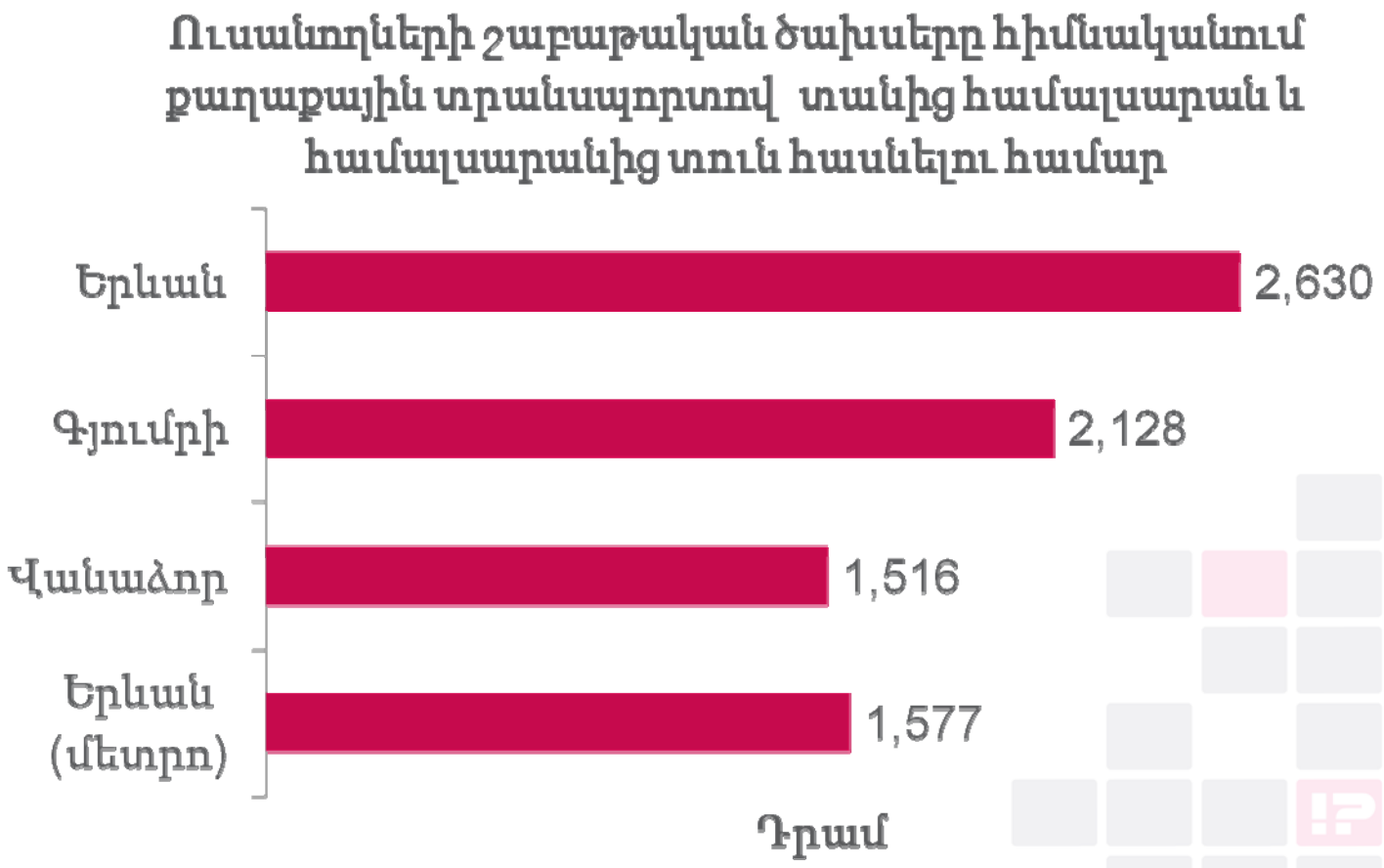

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողներին աջակցությունը տրանսպորտի հարցում

- Երևանում, Գյումրիում և Վանաձորում որպես ուսանողությանը սոցիալական աջակցության տեսակ կարելի է դիտարկել քաղաքային տրանսպորտից օգտվելու ուսանողական աբոնեմենտային տոմսերի ներմուծման հարցը:
- Երևանում հավանաբար իմաստ ունի դիտարկել նաև մետրոյից օգտվելու ուսանողական աբոնեմենտային տոմսերի ներդրմուծման հարցը:
- Հաշվի առնելով, որ Երևանում և Գյումրիում այլ բնակավայրերից ուսանողները, ովքեր գիշերում են իրենց հիմնական բնակավայրերում, օրական նշանակալի ժամանակ են ծախսում ճանապարհի վրա, կարելի է դիտարկել նրանց համար առանձնացված տրանսպորտի տրամադրման հարցը:
- Ուսանողության հիմնախնդիրների շարքում «տրանսպորտային խնդիրները» ուսանողների կողմից ստացել էին նշանակալի քանակով նշումներ:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

3.3. Ուսման վարձեր և զեղչեր

3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության առանձին ուղղությունները

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Վճարովի համակարգում սովորող ոչ բարեկեցիկ ընտանիքներից ուսանողների տեղեկացվածությունը զեղչային համակարգից

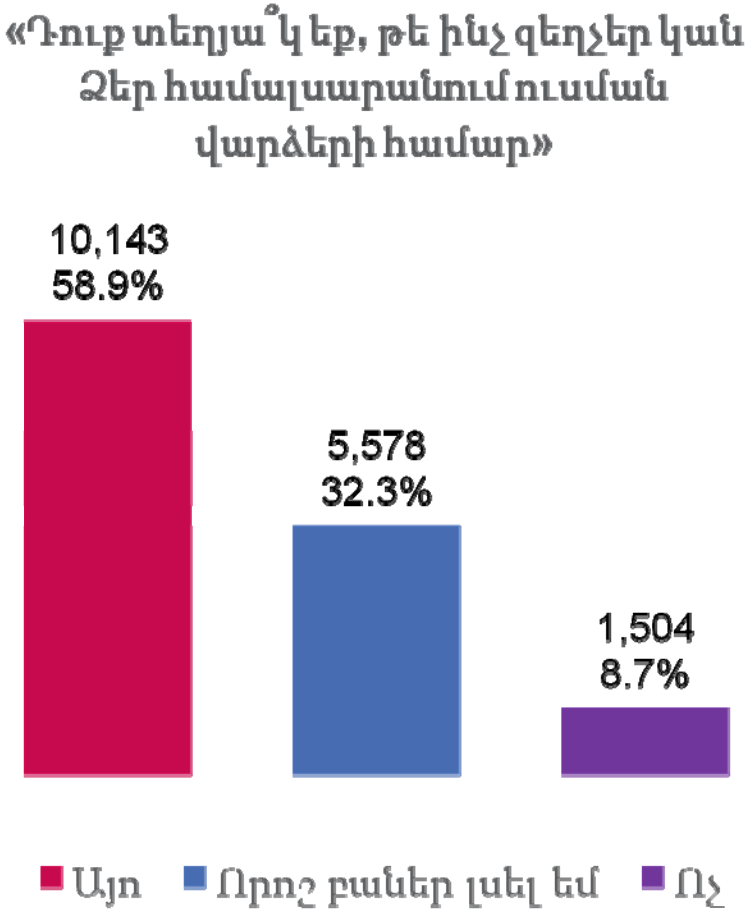

- Ուսման վարձի զեղչեր տրամադրվում են սոցիալական որոշ կատեգորիաների ուսանողներին՝ բարձր առաջադիմություն ցուցադրելու դեպքում:
- Վճարովի համակարգում սովորող անբարեկեցիկ ընտանիքների 7,062 ուսանողներ չեն լսել (1,504) կամ վատ են տեղյակ (5,558) իրենց համալսարանում գործող ուսման վարձի զեղչերի մասին:
- Այդ համակարգի վերաբերյալ տեղեկացվածությունը կարող է նպաստել ուսանողների առաջադիմության աճին:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսման վարձավճարների զեղչերի վերաբերյալ տեղեկությունների աղբյուրները

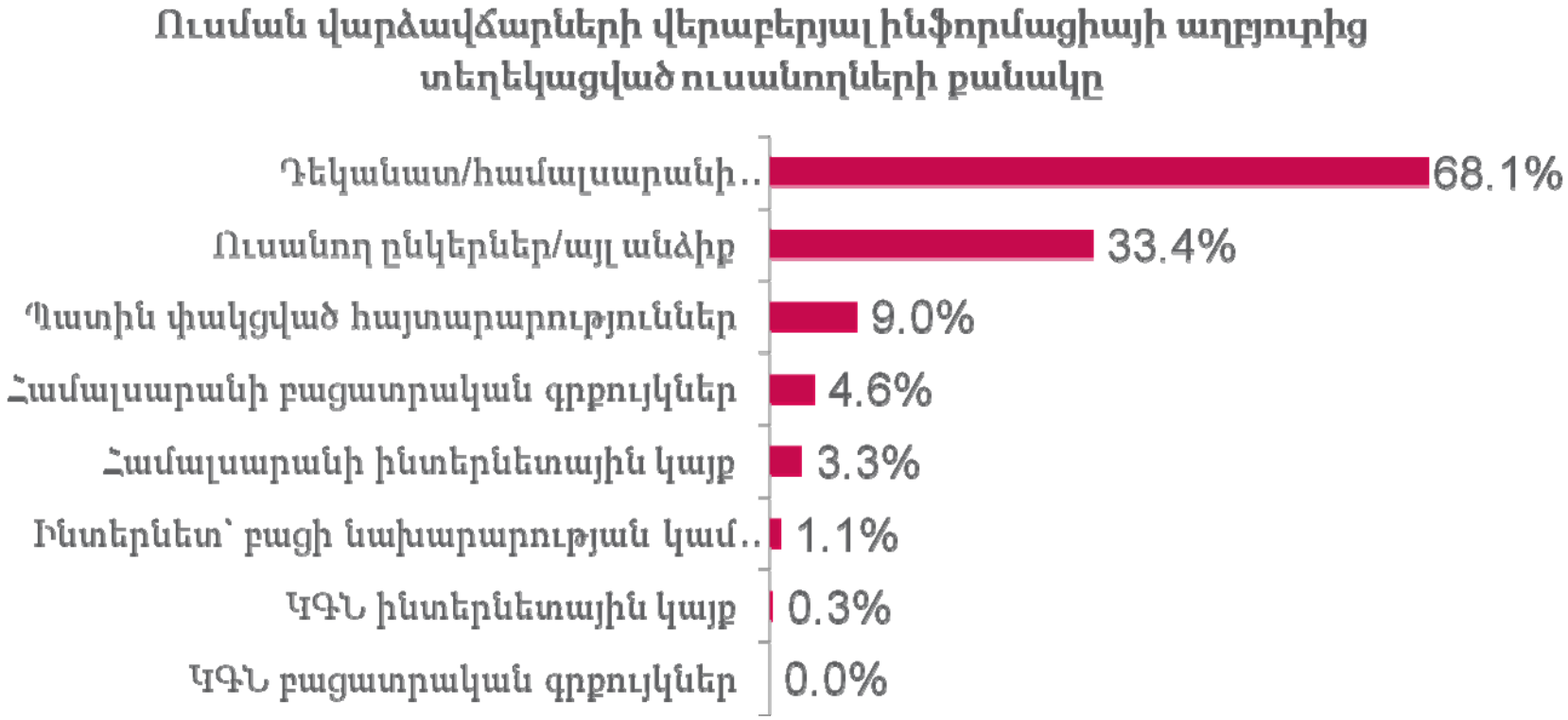

- Ինֆորմացիայի առավել տարածված աղբյուրները համալսարանի աշխատակիցներն են և ընկերները:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսման վարձավճարների վճարման գերադասելի ռեժիմները

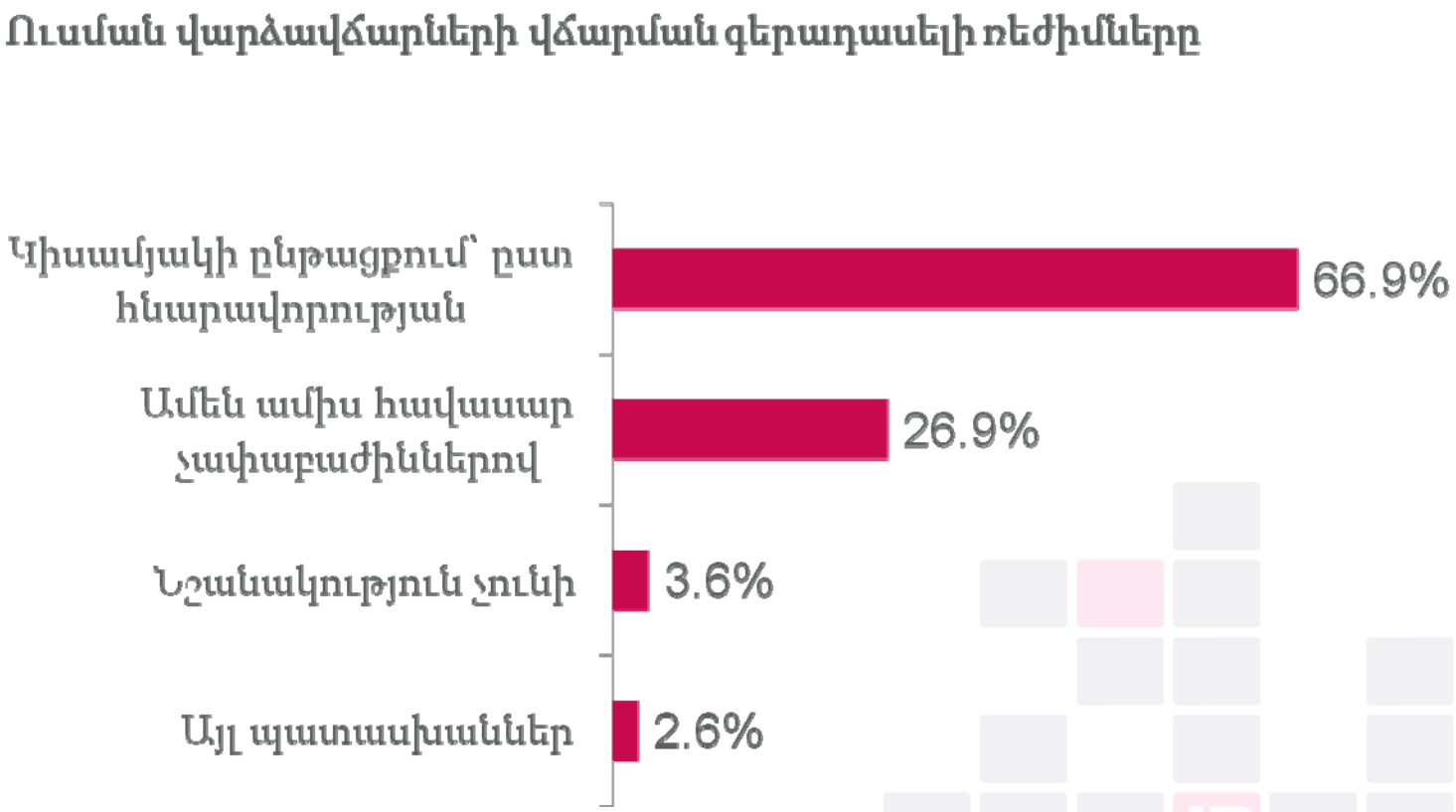

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

3.4. Ուսանողական վարկեր

3. Ուսանողներին սոցիալական աջակցության առանձին ուղղությունները

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Տեղեկացվածությունն ուսանողական վարկերից և դրանց ցանկալիությունը

«Անհրաժեշտության դեպքում ուսման վճարի համար վարկ կվերցնեի՞ք ուսումն ավարտելուց հետո այն փակելու պայմանով:»	«Գիտե՞ք, որ Հայաստանում պետական ծրագրի շրջանակներում բանկերը տալիս են հատուկ ուսանողական վարկեր		
	Չգիտեն	Տեղյակ են	Ընդամենը
Այո	**29.1%**	25.6%	**54.7%**
Ոչ	24.4%	20.9%	**45.3%**
Ընդամենը	**53.5%**	**46.5%**	**100.0%**

Ուսանողների 29.1%-ը կամ ՝ 15,498 մարդ, չեն լսել ուսանողական վարկերի մասին կամ տեղյակ չեն դրանց բովանդակությանը, սակայն կցանկանային դրանցից օգտվել:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Ուսանողական վարկերից չօգտվելու պատճառները դրանց մասին տեղյակ ուսանողների շրջանում

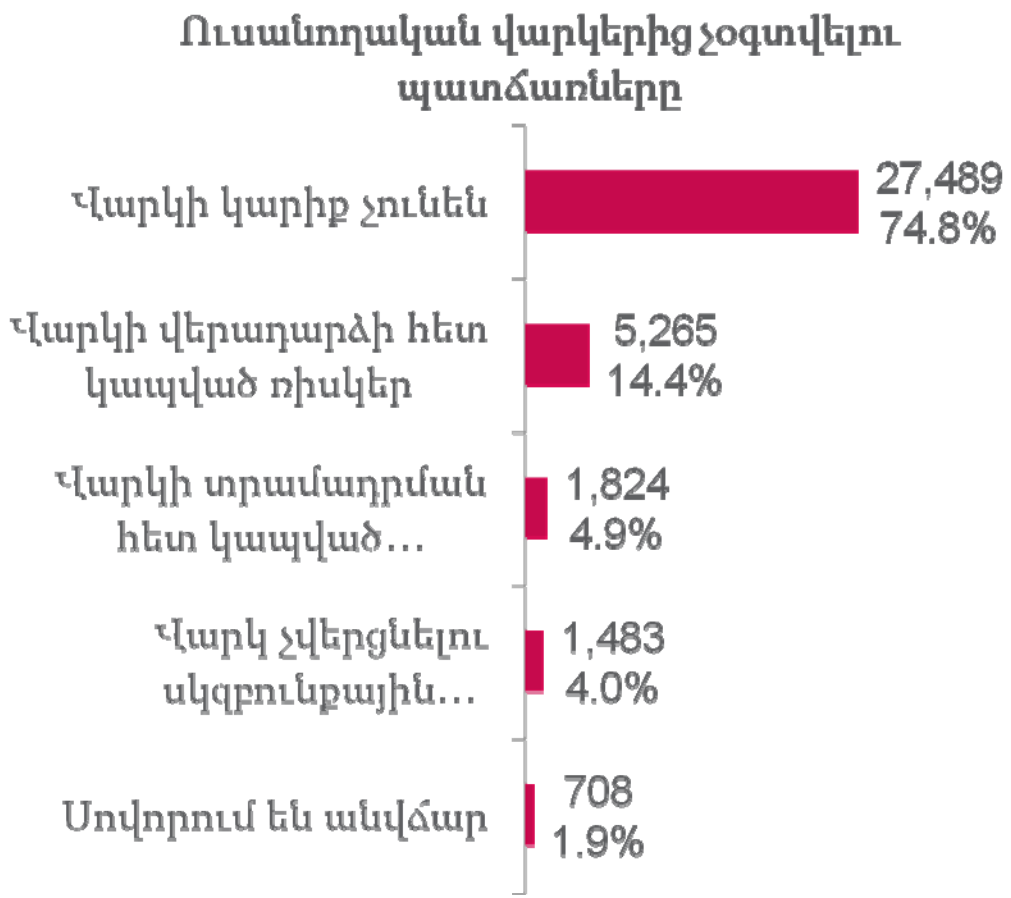

- Ուսանողական վարկերի չօգտագործված պոտենցիալը կազմում է 7,089 վարկ:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիմնական եզրակացություններ - 1

1. Պետական բուհերի առկա ուսուցմամբ սովորող **53,808** ուսանողներից վճարովի համակարգում են սովորում **34,686** ուսանող:
2. Նրանցից առնվազն **17,207**-ն ունեն նույնպիսի բարեկեցություն, ինչպիսին զեղչային համակարգում ընդգրկված 5,333 ուսանողների առավել անբարեկեցիկ 80%-ը:
3. Զեղչային համակարգի միջոցով 17,207 ուսանողներին սոցիալական աջակցության տրամադրումն իրատեսական չէ:
4. Նպատակահարմար է զեղչային համակարգով աջակցությունն ուղղել սոցիալական նպաստառու ընտանիքներից այն 3,078 ուսանողներին, ովքեր ընդգրկված չեն զեղչային համակարգում:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիմնական եզրակացություններ - 2

5. Ուսանողներին աջակցության արդյունավետ ուղղություն է հանրակացարանների տրամադրումը դրա կարիքն ունեցող **3,378** ուսանողներին, որը համարժեք է տարեկան մոտ 2.8 միլիոն դոլարի աջակցությանը:

6. Դրա համար անհրաժեշտ է հանրակացարանային ֆոնդի աուդիտ, վերանորոգում, պետական համալսարանների միջև հանրակացարանային ֆոնդի բաշխման կանոնակարգում, ինչպես նաև ուսանողներին հանրակացարանում բնակվելու համար անհրաժեշտ տեղեկությունների տրամադրման արդյունավետության աճ:

7. Ուսանողներին աջակցության արդյունավետ ուղղություն է քաղաքային տրանսպորտի (Երևանում նաև մետրոյի) ուսանողական աբոնեմենտների ներմուծումը, ինչպես նաև այլ բնակավայրերից համալսարանի բնակավայր հասնելու և վերադառնալու համար ուսանողական տրանսպորտի հատկացումը:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

Հիմնական եզրակացություններ - 3

8. Վճարովի համակարգում սովորող ուսանողների աջակցության տեսակ է ուսման վարձի վճարման ժամկետների բազմազանեցումը, մասնավորապես՝ թույլատրել ուսման վարձի վճարումն ամսական կտրվածքով կամ ուսումնական կիսամյակի ընթացքում:
9. Պետական ծրագրի շրջանակներում բանկերի կողմից տրվող ուսանողական վարկերի վերաբերյալ տեղյակ է պետական բուհերի առկա ուսուցմամբ ուսանողների 46.5%-ը:
10. Անտեղյակության պատճառով **7,000** ուսանողներ չեն վերցրել ուսանողական վարկ պետական ծրագրի շրջանակներում:

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹՅՈՒՆ

Copyright © 2013, IPSC LLC. All rights reserved.